

Відокремлений структурний підрозділ
Національного університету «Львівська політехніка»
Хмельницький політехнічний фаховий коледж

Циклова комісія природничо-математичних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач відділення

 О. В. Шулякова

«26» серпня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Математика для економістів
(Теорія ймовірностей та математична статистика)

Спеціальність 073 Менеджмент

відділення Економіки та менеджменту

2022-2023 навчальний рік

Робоча програма дисципліни *Математика для економістів (Теорія ймовірностей та математична статистика)* для студентів спеціальності 073 Менеджмент

Розробник: *Супрун Лариса Вікторівна, викладач математичних дисциплін, викладач вищої категорії*

Робочу програму схвалено на засіданні циклової комісії природничо-математичних дисциплін

Протокол № 1 від «26» серпня 2022 року

Голова циклової комісії Л.М. Студницька

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <i>07 Управління та адміністрування</i>	Нормативна	
Індивідуальне науково-дослідне завдання:	Спеціальність: <i>073 Менеджмент</i>	Рік підготовки:	
		3-й	
Загальна кількість годин – 120	Освітній ступінь: Бакалавр	Семестр	
			6-й
		Лекції	
			24 год.
		Практичні	
			30 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
			66 год.
		Консультації:	
		Вид контролю: <i>екзамен</i>	
Тижневих годин для денної форми навчання: 3 аудиторних – 54 самостійної роботи студента – 66			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять та самостійної роботи до загальної кількості годин становить:

для денної форми навчання – 45% / 55%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Навчальний курс з теорії ймовірностей та математичної статистики передбачає виклад математичних основ і положень теорії ймовірностей та статистики. Він охоплює матеріал, який є теоретичною основою викладання багатьох економічних дисциплін, які використовуються в багатьох галузях науки і техніки.

Мета дисципліни – опанувати основи теорії, виробити ймовірнісно-статистичне мислення та інтуїцію, сформувати навички побудови ймовірнісних моделей дослідження та розв’язування відповідних задач. А також формування у майбутніх фахівців повноцінних теоретичних знань та практичних навичок по застосуванню ймовірнісно-статистичних методів для оцінки стохастичних процесів.

Завдання дисципліни:

- ознайомити студентів з основними поняттями, методами, теоремами та формулами теорії ймовірностей та математичної статистики, допомогти їм набути первинні навички застосування теоретичного матеріалу на практиці. допомогти студентам засвоїти;

- сформувати вміння проводити комплексний статистичний аналіз математичних моделей, що описують реальні явища та процеси;

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати і розуміти:

- важливі поняття теорії ймовірностей;
- методи обчислення ймовірностей випадкових подій та випадкових величин;

- числові характеристики та закони розподілу випадкових величин;
- закони великих чисел та граничні теореми теорії ймовірностей;
- базові поняття математичної статистики;
- методи опрацювання емпіричних даних, одержання точкових та інтервальних статистичних оцінок невідомих параметрів, перевірки статистичних гіпотез на основі вибірових даних;

- елементи теорії регресії і кореляції;

уміти:

- застосувати вивчені методи до розв’язання конкретних задач;
- використовувати математичний апарат для дослідження дискретних та неперервних випадкових величин;

- застосувати методи аналізу статистичної інформації для розв’язання типових практичних задач з поданням результатів у необхідному вигляді (числа, формули, графіка тощо;

- встановлювати теоретико-ймовірнісні закономірності та використовувати отримані результати для обґрунтування прийнятих рішень.

Міждисциплінарні зв’язки: зміст дисципліни «Математика для економістів (теорія ймовірності та математична статистика)» базується на знаннях курсу «Алгебра і початки аналізу», «Геометрія», «Математика для економістів (вища математика)».

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів таких предметних компетентностей:

загальних:

ЗК 3. здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу;

ЗК 4. здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

фахових:

ФК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища;

ФК 3. Здатність визначати перспективи розвитку організації.

Результати вивчення даної дисципліни деталізують такі **програмні результати навчання:**

ПРН6. Уміння виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень;

ПРН13. Уміння спілкуватись в усній та письмовій формі державною та іноземною мовами;

ПРН16. Уміння демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усьо го	у тому числі				
		Л	П	лаб	інд	с.р.
<i>I</i>	2	3	4	5	6	7
Тема 1.1. Елементи комбінаторики.	6	2	2			2
Тема 1.2. Основні поняття теорії ймовірностей.	10	2	2			6
Тема 1.3. Основні теореми теорії ймовірності.	12	2	2			8
Тема 1.4. Основні формули ймовірності подій.	6	2	2			2
Тема 1.5. Послідовність незалежних випробувань.	12	2	4			6
Тема 1.6. Дискретні та неперервні випадкові величини.	11	2	2			7
Тема 1.7. Числові характеристики випадкових величин.	6	2	2			2
Тема 1.8. Граничні теореми теорії ймовірностей.	14	2	4			8
Разом за розділом 1	77	16	20			41
Тема 2.1. Основні поняття математичної статистики.	6	2				4
Тема 2.2. Зведення і групування статистичних даних.	10	2	2			6
Тема 2.3. Статистичні оцінки параметрів розподілу.	14	2	4			8
Тема 2.4. Перевірка статистичних гіпотез.	13	2	4			7
Разом за розділом 2	43	8	10			25
Усього годин	120	24	30			66

4. Програма навчальної дисципліни

4.1 Аудиторні заняття

№ за- няття	Вид заняття	Тематика, зміст занять	Література
1	2	3	4
		Розділ 1. Елементи теорії ймовірності.	
1.	Лекція 1	Тема 1.1. Елементи комбінаторики. Поняття множини, види множин, операції над множинами. Правила суми та добутку. Перестановки. Розміщення. Комбінації.	[2], с.19–28
2.	Практичне заняття 1	Комбінаторні обчислення.	[5], с.31–36
3.	Лекція 2	Тема 1.2. Основні поняття теорії ймовірностей. Поняття події. Види подій. Група подій. Простір елементарних подій. Операції над подіями. Класичне означення ймовірності	[1], с.3–13 [6], с.12–42
4.	Практичне заняття 2	Обчислення ймовірностей випадкових подій	[2], с.33–55 [6], с. 42–51
5.	Лекція 3	Тема 1.3. Основні теореми теорії ймовірності. Умовна ймовірність. Теорема множення ймовірностей та наслідки з неї. Теорема додавання ймовірностей. Ймовірність настання принаймні однієї події	[1], с.13–19
6.	Практичне заняття 3	Розв'язування задач з використанням теорем додавання та множення ймовірностей. Знаходження умовних ймовірностей	[1], с.21–22 [5], с.50–56
7.	Лекція 4	Тема 1.4. Основні формули ймовірності подій. Формула повної ймовірності. Формула Байєса.	[5], с.38–50
8.	Практичне заняття 4	Розрахунки за формулами повної ймовірності та Байєса.	[1], с.22–23 [6], с.56–60
9.	Лекція 5	Тема 1.5. Послідовність незалежних випробувань. Схема Бернуллі. Формула Бернуллі. Локальна теорема Лапласа. Інтегральна теорема Лапласа.	[3], с.23–34 [5], с.61–76
10.	Практичне заняття 5	Розрахунки в схемі Бернуллі з використанням локальної та інтегральної теорем Муавра-Лапласа.	[5], с.77-83

11.	Практичне заняття 6	Розрахунки в схемі Бернуллі з використанням локальної та інтегральної теорем Муавра-Лапласа.	[5], с.77-83
12.	Лекція 6	Тема 1.6. Дискретні та неперервні випадкові величини. Означення дискретної та неперервної випадкової величини. Приклади. Розподіл випадкової величини. Закони розподілу дискретних випадкових величин.	[5], с.77-83 [5], с.84-113
13.	Практичне заняття 7	Застосування основних законів розподілу дискретних випадкових величин.	[5], с.135-137
14.	Лекція 7	Тема 1.7. Числові характеристики випадкових величин. Математичне сподівання та його властивості. Дисперсія та її властивості. Середнє квадратичне відхилення та його властивості. Початкові та центральні моменти.	[5], с.84-113
15.	Практичне заняття 8	Обчислення числових характеристик випадкових величин	[5], с.138-140
16.	Лекція 8	Тема 1.8. Граничні теореми теорії ймовірностей. Суть закону великих чисел. Нерівність Чебешива. Теорема Чебешива. Теорема Бернуллі.	[5], с.116-119
17.	Практичне заняття 9	Застосування граничних теорем до розв'язування вправ.	[5], с.144-148
18.	Практичне заняття 10	Розв'язування вправ. Самостійна робота.	[5], с.144-148
		Розділ 2. Елементи математичної статистики	
19.	Лекція 9	Тема 2.1. Основні поняття математичної статистики Генеральна сукупність. Вибіркова сукупність. Статистичний розподіл вибірки. Емпірична функція розподілу.	[5], с.153-200
20.	Лекція 10	Тема 2.2. Зведення і групування статистичних даних Зведення статистичних даних. Статистичні таблиці. Статистичні графіки. Полігон і гістограма.	[5], с.153-200
21.	Практичне	Вибірковий метод.	[5], с.200-202

	заняття 11		
22.	Лекція 11	Тема 2.3. Статистичні оцінки параметрів розподілу. Основні вимоги до статистичних оцінок. Числові характеристики вибіркової сукупності. Точкові та інтегральні оцінки.	[5], с.203-229
23.	Практичне заняття 12	Побудова оцінок параметрів розподілу.	[5], с.229-232
24.	Практичне заняття 13	Побудова оцінок параметрів розподілу.	[5], с.233-247
25.	Лекція 12	Тема 2.4. Перевірка статистичних гіпотез. Статистичні гіпотези та їх різновиди. Похибки перевірки гіпотез. Критерій узгодження для перевірки гіпотез.	[4], с. 25–44
26.	Практичне заняття 14	Розв'язування вправ.	[5], с.248-252
27.	Практичне заняття 15	Контрольна робота.	[4], с. 4–24

4.2 Самостійна робота

№ з/П	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1.	Тема 1.1. Елементи комбінаторики. Правила суми та добутку. Перестановки. Розміщення. Комбінації з повтореннями.	2
2.	Тема 1.2. Основні поняття теорії ймовірностей.	6
3.	Тема 1.3. Основні теореми теорії ймовірності. Надійність системи	8
4.	Тема 1.4. Основні формули ймовірності подій. Формула повної ймовірності. Формула Байєса.	2
5.	Тема 1.5. Послідовність незалежних випробувань Формула Пуасона.	6
6.	Тема 1.6. Дискретні та неперервні випадкові величини. Закони розподілу неперервних випадкових величин.	7
7.	Тема 1.7. Числові характеристики випадкових величин. Мода. Медіана. Середнє квадратичне відхилення та його властивості.	2
8.	Тема 1.8. Граничні теореми теорії ймовірностей. Центральна гранична теорема.	8
9.	Тема 2.1. Основні поняття математичної статистики Основні задачі математичної статистики.	4
10.	Тема 2.2. Зведення і групування статистичних даних Зведення статистичних даних. Статистичні таблиці. Статистичні графіки.	6
11.	Тема 2.3. Статистичні оцінки параметрів розподілу Обробка вибірки методом найменших квадратів.	8
12.	Тема 2.4. Перевірка статистичних гіпотез Перевірка гіпотези про рівність математичних сподівань. Критерій дисперсійного аналізу. Критерій узгодженості Пірсона.	7
	Разом	66

4.3 Консультації

№ з/п	Тема, зміст	Кількість Годин
1	2	3
1.	Основні поняття теорії ймовірностей.	2
2.	Основні теореми теорії ймовірності. Основні формули ймовірності подій.	2
3.	Послідовність незалежних випробувань	2
4.	Дискретні та неперервні випадкові величини.	2
5.	Граничні теореми теорії ймовірностей.	2
6.	Основні поняття математичної статистики	2
7.	Статистичні оцінки параметрів розподілу	2
8.	Перевірка статистичних гіпотез	2
	Разом	16

5. Методи навчання

Пояснення, лекція, практичне заняття.

6. Методи контролю

Лекція: тестування, математичний диктант.

Практичне заняття: письмове опитування, тестування, контрольна робота, самостійна робота.

7. Методичне забезпечення

Складові навчально-методичного комплексу дисципліни

1. Типова програма з дисципліни.
2. Робоча програма з дисципліни.
3. Перелік базової та допоміжної літератури з дисципліни.
4. Плани занять, конспекти лекцій (розглянуті на ц/к).
5. Тексти обов'язкових контрольних робіт (розглянуті на ц/к).
6. Засоби поточного контролю студентів.
7. Тексти комплексної контрольної роботи з дисципліни (розглянуті на ц/к).
8. Методичні вказівки та індивідуальні семестрові завдання для самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни (розглянуті на ц/к).
9. Методичні розробки для проведення окремих занять з навчальних дисциплін.

8. Рекомендована література

Базова

1. Васильків І. М. Основи теорії ймовірностей і математичної статистики : навч. посібник. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. – 184 с.
2. Кармелюк Г.І. Теорія ймовірності та математична статистика. Посібник з розв'язування задач: Навчальний посібник/ Г. І. Кармелюк. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 576 с.
3. Огірко О. І., Галайко Н. В. Теорія ймовірностей та математична статистика: навчальний посібник / О. І. Огірко, Н. В. Галайко. – Львів: ЛьвДУВС, 2017. – 292 с.
4. Теорія ймовірностей та математична статистика: Збірник задач [Електронний ресурс] : навч.посіб. для здобувачів ступеня бакалавра за техн. спеціальностями / І.В. Веригіна, О.В. Островська, Д.П. Проскурін; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Електронні текстові дані (1 файл: 1,36 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. – 48 с.

Допоміжна

5. Барковський В.В., Барковська Н.В., Лопатін О.К. Теорія ймовірностей та математична статистика: Навчальний посібник. – Київ: НАУ, 2006. – 424с.
6. Бобик О.В. Теорія ймовірностей і математична статистика: Підручник/ О.І. Бобик, Г.І. Берегова, Б.І. Копитко. – К.: ВД "Професіонал", 2007. – 560 с.
7. Валєєв К.Г. Збірник задач з теорії ймовірностей та математичної статистики: Навчальний посібник/ К.Г. Валєєв, І.А. Джалладова. – К.: КНЕУ, 2008. – 352 с.
8. Васильченко І.П. Вища математика для економістів (спеціальні розділи): Підручник. – Київ: Кондор, 2004. – 352с.
9. Донченко В.С. Теорія ймовірностей та математична статистика: Навчальний посібник/ В. С. Донченко, М. В.-С. Сидоров, М. М. Шарапов. – К.: Видавничий дім "Академія", 2009. – 286 с.

10. Жлуктенко В. І., Наконечний С. І. Практикум з курсу «Теорія ймовірностей і математична статистика». — К.: КІНГ, 1991. — 304 с.
11. Іванюта І.Д., Рибалка В.І., Рудоміно-Дусятська І.А. Елементи теорії ймовірностей та математичної статистики. Навчальний посібник. — Київ: «Слово», 2006. — 272 с.
12. Каніовська І.Ю. Теорія ймовірностей у прикладах і задачах: Навчальний посібник. — Київ: ІВЦ “Видавництво «Політехніка» ”, 2004. — 156 с.
13. Турчин В.М. Теорія ймовірностей: Основні поняття, приклади, задачі: Навчальний посібник. — Київ: А.С.К., 2004. — 476 с.
14. Практикум з теорії ймовірностей та математичної статистики: Навчальний посібник/ За ред. Р.К. Чорнея. — К.: МАУП, 2003. — 328 с.

9. Інформаційні ресурси

<https://sites.google.com/site/vcitisalegko/roboti-ukraienskou-movou/teoria-jmovirnostej/zadaci-z-teorii-jmovirnostej>

<https://yukhym.com/uk/>

10. Шляхи забезпечення дистанційного навчання

Інструменти спілкування: відеоконференція, чат, блог.

Інформаційно-освітнє середовище Skype, Microsoft Teams.